

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН ӨДӨР 1

Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн бодлого

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Хорин тавдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 7-д "Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт тогтвортой байна." гэж заасан бөгөөд Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгыг 2020 онд баталсан. Энэ хууль батлагдсанаар Монгол Улсын урт, дунд, богино хугацааны хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт баримт бичгүүд нэгдмэл цогц, залгамж чанартай, харилцан уялдаатай хэрэгжих эрх зүйн орчин бүрдсэн.

Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого "Алсын хараа-2050"-д Монгол Улс 2050 он гэхэд байгаль, хүн, нийгмийн болон эдийн засгийн тэнцвэртэй хөгжлийг хангаж, хөгжлөөрөө тэргүүлэгч орнуудын нэг болох зорилтыг тавьсан. Эдгээр зорилт нь тогтвортой бөгөөд хүртээмжтэй өсөлтийг дэмжихэд чиглэсэн замын зураглал бөгөөд ард иргэдийн урт хугацааны сайн сайхан байдал, хөгжил дэвшлийг дэмжих гол түлхүүр юм. Энэхүү тогтвортой хөгжлийг цогцлооход хүн, нийгэм, бус орон нутгийн хөгжил, тогтвортой засаглал, байгаль орчны тэнцвэрт байдал болон үндэсний өрсөлдөх чадвар, эдийн засгийн тогтвортой хүртээмжтэй өсөлт чухал нөлөөтэй.

Энэхүү урт, дунд, богино хугацааны бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгүүд нь дэлхийн хэмжээний хөгжлийн зорилт "togtвортой хөгжлийн зорилгуудтай нийцтэй" бөгөөд өөрийн орны онцлог, нөхцөл байдалд тохирсон хүрэх үр дүн бүхий, шалгүүр үзүүлэлттэй байдаг билээ.

Иймд тогтвортой хөгжлийг бэхжүүлэх, бодлого төлөвлөлтөд олон талын оролцоог ханган хүртээмжтэй бөгөөд залгамж чанартай, нэгдсэн, цогц, уялдаатай байдлыг бэхжүүлэх ач холбогдолтой юм.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

"Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн бодлого" сэдэвт нэгдсэн хуралдааны үндсэн зорилго нь тогтвортой хөгжлийн практик, арга туршлагыг хөгжлийн бодлого төлөвлөлтөд тусгахын ач холбогдол, түүний давуу талыг таниулж түгээхэд чиглэнэ. Түүнчлэн бодлого төлөвлөлт болон тогтвортой хөгжлийн холбоо хамаарлыг тодотгосноор тогтвортой, эрсдэл даах чадвартай бодлогын орчныг цогцлооход оролцогч талууд хамтын хүчин чармайлт гарган, шинэлэг санал санаачилга гаргахад чиглэх юм.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Монгол Улсын тогтвортой хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн талаар оролцогч талууд иж бүрэн ойлголттой болох нь хуралдаанаас хүлээгдэж буй гол үр дүн билээ. Мөн тогтвортой хөгжлийг бий болгоход тулгарч буй хүндрэл, бэрхшээл, шинэ боломж болон тогтвортой бодлого, эдийн засаг, хүн, нийгэм, байгаль орчныг хөгжүүлэхэд чиглэсэн бодлого, стратегийн талаар бодитой санал солилцоход оршино.

- Мэдлэг нэмэгдүүлэх:** Оролцогчид Монгол Улсын эдийн засаг болон түүний урт хугацааны өсөлтөд тогтвортой хөгжлийн ач холбогдлын талаар гүнзгий ойлголттой болох.
- Мэдлэгээ солилцох:** Хуралдааны хүрээнд оролцогч талууд мэдлэг, туршлага, саналаа солилцон тогтвортой хөгжлийн төлөөх хамтын ажиллагааг хөхиуулэн дэмжих.
- Бодлогын талаар ойлголттой болох:** Оролцогчид тогтвортой эдийн засгийн өсөлт, хөгжлийг хангахад чиглэсэн бодлого, зохицуулалт, урамшууллын арга хэмжээний талаар мэдээлэл, ойлголттой болох.
- Оролцоо ба үүрэг хариуцлага:** Оролцогч талуудыг өөрсдийн үүрэг, оролцоо, хариуцлагын хүрээнд тогтвортой хөгжлийн хүчин чармайлтад хувь нэмрээ оруулахад уриалах, түлхэц болох.
- Холбоо тогтоох, хамтын ажиллагаа:** Энэхүү салбар хуралдаанаар оролцогч талууд тогтвортой хөгжлийн санал санаачилгыг хөгжүүлэхэд ижил зорилготой ирээдүйд хамтран ажиллах хувь хүн, байгууллага, талуудтай холбоо тогтоох.

Монгол Улсын бодлого төлөвлөлт болон тогтвортой хөгжлийн холбоо хамаарлыг тодотгож, тулгарч буй бэрхшээл болон шинэ боломжуудын талаар нэгдсэн ойлголтод хурснээр энэхүү салбар хуралдааны үр дүнд Монгол Улсыг тогтвортой, хөгжин цэцэглэсэн ирээдүйд хөтлөх хамтарсан арга замыг тодорхойлох чухал алхам болох юм.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 1

Хөдөлмөрийн зах зээл

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Сүүлийн жилд хөдөлмөрийн зах зээлийн үндсэн үзүүлэлтүүд эергээр өөрчлөгдж байгаа хэдий ч хүн амын хөдөлмөр эрхлэлт болон иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх, чанартай, зохистой ажлын байрыг бий болгох, хүн хүчиний нөөцийг үр дүнтэй ашиглах, хөдөлмөрийн бүтээмж, үнэлэмжийг нэмэгдүүлэх шаардлагатай байна.

Хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлттэй уялдуулан ажиллах хүчинийг бэлтгэх мөн эрэлт, нийлүүлэлтийн тэнцвэрийг хадгалахын тулд хөдөлмөрийн зах зээлийн богино, дунд, урт хугацааны чиг хандлагыг оновчтой тодорхойлж,, зохистой бодлогыг боловсруулан хэрэгжүүлэх хэрэгтэй.

Хөдөлмөрийн зах зээлийн чиг хандлагын тодорхойлох албан ёсны судалгааг богино хугацаагаар буюу 1 жилээр гаргадаг. Энэхүү судалгаагаар 2022 онд нийт 42.7 мянган ажиллах хүчиний хомсдол үүссэн ба 2023 онд нийт 84.6 мянган ажлын байр бий болохоор байна.

Эрэлттэй ажлын байранд тавигдах шаардлага, ур чадвар, мэргэжил боловсролын түвшинг нарийвчлан тодорхойлж, боловсрол, сургалтын байгууллагатай хамтран ажиллах нь хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, нийцүүлэлтийг уялдуулах үндсэн арга зам юм. Нөгөө талаас Монгол улсаас гадагшшилжиж буй мэдлэг, боловсрол, ур чадвартай ажиллах хүчиний хөдөлгөөнийг тогтоон барих бодлого шаардлагатай байна.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Хөдөлмөрийн зах зээлийн өнөөгийн байдал, цаашдын чиг хандлагыг дүгнэн тодорхойлж, эрэлт, нийлүүлэлтийн тэнцвэртэй байдлыг хадгалах, боловсрол, сургалтын үйл ажиллагааг хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, чанарын шаардлагад нийцүүлэх арга зам болон хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэхэд тулгамдаж буй асуудал, бэрхшээлийг хэлэлцэн цаашид анхаарах бодлогын зөвлөмж гаргахад салбар хуралдааны зорилго оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Хөдөлмөрийн зах зээлийн өнөөгийн нөхцөл байдлыг тодорхойлон, хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэхэд тулгамдаж буй асуудлыг хэлэлцэж, гадаадын улс орнуудад хэрэгжүүлсэн сайн туршлага, бодлого, үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл хуваалцаж, нийгмийн түншлэлийг шинэ түвшинд гаргах, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт, нийлүүлэлтийг зохистой түвшинд барих арга замууд болон төр, хувийн хэвшил болон бусад оролцогч талуудын оролцоо, хамтын ажиллагааны чиглэлийг тодорхойлно.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 2

Цахим шилжилт ба цахим эдийн засаг

Сэдүйг онцлохын ач холбогдол:

"Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын "Эдийн засаг" зорилтын хүрээнд "Мэдээллийн технологи болон бүтээлч үйлдвэрлэл"-ийн салбарыг тэргүүлэх чиглэлээр тодорхойлж, Монгол Улсын Засгийн газар 2021 онд "Цахим Үндэстэн" болох зорилтыг дэвшүүлсэн. Энэ хүрээнд эдийн засгийг төрөлжүүлж, уул уурхайд түшиглэсэн эдийн засгаас оюун санаанд суурилсан эдийн засагт шилжих, цахим шилжилтийг эрчимжүүлэх замаар дижитал эдийн засгийг хөгжүүлэх ажлуудыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна. Харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн салбарын ДНБ-д эзлэх хувь нь 2022 оны байдлаар 1.89% байгаа бөгөөд үүнийг нэмэгдүүлэхэд хууль эрх зүй, бодлого, хөрөнгө оруулалтын таатай орчноор дэмжих шаардлага тулгарaad байна.

Дижитал эдийн засгийг хөгжүүлэхэд Засаглалыг сайжруулах, дижитал дэд бүтэц, банк санхүү, хүний нөөцийг чадавхжуулах, гарсааны бизнесийн таатай орчин, бүх төрлийн цахим үйлчилгээний платформыг дэмжсэн эко системийг бүрдүүлэх зэрэг тулгуур хүчин зүйлс чухал ач холбогдолтой юм.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Энэхүү салбар хуралдаанаар дижитал дэд бүтцийг бэхжүүлэх, Мэдээллийн технологийн тусгай бүс байгуулах, их өгөгдлийн менежмент, программ хангамж болон контент үйлдвэрлэл, хиймэл оюун ухаан, түүнд суурилсан үйлчилгээ, ур чадвартай хүний нөөц, гарсааны бизнесийн эко систем, бүх нийтийн дижитал ур чадварыг сайжруулах, тэргүүлэх салбаруудыг харилцаа холбоо, мэдээллийн технологиор дэмжих замаар цахим шилжилтийн эдийн засагт үзүүлэх үр нөлөөг хэрхэн нэмэгдүүлэх талаар хэлэлцэж, төр, хувийн хэвшил, Олон улсын байгууллагуудын оролцоог тодорхойлоход оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Эдийн засгийг хөгжүүлэхэд хиймэл оюун ухаан, их өгөгдлийн менежмент, программ хангамж болон контент үйлдвэрлэлийн зах зээлийг тэлэхэд Олон Улсын байгууллагууд болон төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааны боломж, гарцыг эрэлхийлнэ.

Мөн эрүүл мэнд, боловсрол, банк, санхүү, хөдөө аж ахуй, аялал жуулчлал, эрчим хүч, тээвэр, логистик, уул уурхай, аж үйлдвэржилт зэрэг тэргүүлэх салбаруудыг харилцаа холбоо, мэдээллийн технологийн дэвшилээр дэмжих, Ухаалаг-Хот, Ухаалаг-Орон нутаг концепцыг нэвтрүүлэх хамтын ажиллагааг өргөжүүлнэ.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 3

Худалдааны боломж – Эдийн засгийн чөлөөт бүс

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Далайд гарцгүй Монгол Улс нь Ази, Европыг холбох геополитикийн байршлын давуу талаа ашиглан хөрш орнуудтай болон бүс нутгийн худалдааг эрчимжүүлэх, ялангуяа Орос, Хятад улстай хиллэдэг болон Улаанбаатар шинэ нисэх орчимд байгуулсан эдийн засгийн чөлөөт бүсүүдэд инновацид тулгуурласан, нэмүү өртөг шингэсэн үйлдвэрлэл, үйлчилгээг хөгжүүлэх боломжтой.

Цаашдаа чөлөөт бүсэд татварын болон бусад дэмжлэгийг үзүүлэн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн Монгол Улсын нэгдэн орсон худалдааны хэлэлцээрт тусгагдсан бараа бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэх, нэр төрлийг нэмэгдүүлэн чанар стандартыг сайжруулах, ялангуяа уул уурхайн бүс үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн худалдааг хөнгөвчлөн "үйлдвэрлэл-тээвэр логистик-гааль татварын нэгдсэн цогц үйлчилгээ"-г бий болгох, экспортын үйл ажиллагааг түргэн шуурхай, зардал багатай явуулах эрх зүйн орчныг бий болгож Монгол Улсын бараа таваарын худалдааны экспортыг нэмэгдүүлэх ач холбогдолтой.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Энэхүү хэлэлцүүлгийн гол зорилго нь худалдааг хөнгөвчлөх эрх зүйн зохицуулалтын орчныг сайжруулж, чөлөөт бүсэд үйлдвэрлэл, үйлчилгээг хөгжүүлэх олон улсын сайн туршлагын талаар санал солилцож одоо боловсруулж буй бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичгүүдэд тусган хэрэгжүүлэх юм.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Худалдааны ашгийг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай хууль эрх зүйн орчны зохицуулалт, чөлөөт бүсүүдийг хэрхэн зөв зохистой ашигладаг талаарх олон улсын амжилттай хэрэгжсэн туршлагыг хэлэлцэж хэлэлцүүлгээс гарсан санал, санаачилгыг Монгол Улсын худалдааны болон чөлөөт бүсийн хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтөд тусган хэрэгжүүлэх үр дүн хүлээгдэж байна.

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН - 2

Монголын эдийн засаг ба тогтвортой хөгжил

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улс дэлхий нийтэд нүүрлэсэн цар тахал, геополитикийн тогтвортогүй байдлаас үүдэлтэй эдийн засаг, нийгмийн сорилтуудтай тулгарлаа. Уул уурхай давамгайлсан, гадаад зах зээлээс өндөр хамааралтай, эмзэг эдийн засагтай Монгол Улсын хувьд хүртээмжтэй бөгөөд тогтвортой хөгжлийг хангахад эдийн засаг төдийгүй байгаль орчин, нийгмийн хөгжлийг онцгойлон анхаарч байна. Энэ хүрээнд эдийн засгийн салбар бүрд бараа, бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшнийг шат шатаар ахиулахад гадаад болон дотоодын хөрөнгө оруулалтыг бүх талаар дэмжих, худалдаа хийгдэх процессыг хөнгөвчлөх болон тогтвортой хөгжилд хүрэхэд олон талын оролцоог хангах чиглэлд ажиллаж байна.

Тус хэлэлцүүлгээр тогтвортой хөгжлийг хангах хүрээнд баримталж буй хөрөнгө оруулалт, худалдааны бодлого, хэрэгжүүлж буй онцлох ажлууд болон тулгамдаж буй асуудал, гарц шийдлийн талаар хэлэлцэх юм.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Монгол Улсын Эдийн засгийн чуулганы "Монголын эдийн засаг ба тогтвортой хөгжил" сэдэвт хэлэлцүүлгийн гол зорилго нь эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийн эх үүсвэрийн бэхжүүлэх, цаашид тогтвортой хөгжлийг хангах чиглэлээр төрөөс баримталж буй бодлогын талаар санал солилцож, хэлэлцэхэд оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийн эх үүсвэрийн бэхжүүлэх, цаашид тогтвортой хөгжлийг хангах чиглэлээр төрөөс баримталж буй бодлогын хүрээнд олон талт хэлэлцүүлэг өрнүүлж, санал, шийдэл боловсруулах, цаашид энэ чиглэлээр идэвхтэй хамтран ажиллах үр дүн хүлээгдэж байна.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 4

Хөдөө аж ахуйн хөрөнгө оруулалт

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Органик, эрүүл, байгалийн гаралтай хүнс, хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эдийг боловсруулж эцсийн бүтээгдэхүүнээрээ дэлхийд өрсөлдөн, экспортлох бүрэн боломж байгааг онцлох, урт хугацааны тогтвортой хөрөнгө оруулалт, санхүүжилтийн талаар хэлэлцэж хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, технологийн парк, эрчимжсэн мал аж ахуй, мал эмнэлгийн дэглэм бүхий хорио цээрт эрүүл бүс байгуулах, ухаалаг Хөдөө аж ахуйг бий болгох талаар, шинэ инновац, технологи, ноу-хау-г нэвтрүүлэх боломжийг эрэлхийлэхэд оршино.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын бодлого, шийдвэр, боломжийг таниулж, хөрөнгө оруулалтыг сайжруулахад чиглэсэн оновчтой арга замыг тодорхойлох, Органик, эрүүл, байгалийн гаралтай хүнс, хөдөө аж ахуйн гаралтай бүтээгдэхүүнийг дэлхийн зах зээл дээр экспортлоход тулгамдаж буй асуудлыг шийдэх, төр хувийн хэвшлийн түншлэлийг сайжруулах, хөдөө аж ахуйн салбарт шинэ инноваци, технологи, ноу-хауг нутагшуулах боломжийг тодорхойлохыг зорино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Энэхүү хуралдаанаар дэлхийд өрсөлдж чадахуйц хөдөө аж ахуйн салбарыг хөгжүүлэх бодлогын түвшний яриа хэлэлцээр хийж, урт хугацааны хөгжлийн нэгдсэн ойлголтод хүрэх, тогтолцоог бүрдүүлэх чиглэлээр шаардлагатай санхүүжилт, хөрөнгө оруулалт татах боломж, хөрөнгө оруулалтын үр ашигтай зарцуулалт зэрэг оновчтой шийдвэрт хүрэх нь гол үр дүн юм.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 5

Шинэ үйлдвэрлэл – Хүнсний үйлдвэр

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улсын хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эдийн нөөц, боломж, хүнс үйлдвэрлэлийн хангтан нийлүүлэлтийн өнөөгийн нөхцөл байдлаас үүдэн Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан "Хүнсний хангамж, аюулгүй байдал" үндэсний хөдөлгөөн"-ийг улс орон даяар өрнүүлж, Улсын Их Хурлын 2022 оны 36 дугаар тогтооолоор "Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай" төлөвлөгөө батлагдсан.

Хүнсний гол нэрийн бүтээгдэхүүнээр дотоодын хэрэгцээг хангах, олон улсад өндөр чанар, үнэ цэнтэй бүтээгдэхүүнийг экспортлоход төрийн бодлого болон хувийн хэвшил, хөрөнгө оруулагч аж ахуйн нэгжийн хамтын ажиллагаа, уялдаа холбоо чухал ач холбогдолтой. Энэ хүрээнд хүнсний салбарын үйлдвэрлэлд дараах сэдвийн хүрээнд салбар хуралдааныг зохион байгуулна. Үүнд:

Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг сайжруулах чиглэлээр авч хэрэгжүүлж буй бодлого, арга хэмжээний талаар;

Монгол орны хөдөө аж ахуйн болон байгалийн гаралтай хүнсний түүхий эдийн нөөцийг зүй зохистой ашиглан, уламжлалт болон дэвшилтэд арга технологиор үнэ цэнтэй бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, гадаад зах зээлд нэвтрүүлэх боломжийн талаар;

Байгаль орчинд ээлтэй, хаягдалгүй, бүтээмж өндөртэй үйлдвэрлэл, үйлчилгээний технологийн дэвшлийг ашиглах талаар;

Эрүүл хүнс, зохистой хэрэглээнд чиглэсэн нийлүүлэлтийн сүлжээ болон органик хүнс үйлдвэрлэлийн боломж, нөөцийн талаар.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Тус хэлэлцүүлгийн зорилго нь Монгол Улсын хүнсний үйлдвэрлэлийн салбарт хэрэгжиж буй төрийн бодлого болон нөөц, боломжийн талаар дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулагчдад сурталчлан таниулах, цаашид эрх зүйн зохицуулалтын орчныг сайжруулж, хөрөнгө оруулагчдад илүү таатай орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаа, уялдаа, хүрэх үр дүнгийн талаар холбогдох санал солилцож, авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлоход оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Энэхүү хэлэлцүүлгээр дотоод, гадаадын хөрөнгө оруулагчдад хүнсний салбарт төрөөс хэрэгжүүлж байгаа бодлого, арга хэмжээний талаар нэгдсэн ойлголт өгөх, хүнсний ханган нийлүүлэлтийн сүлжээнд шаардлагатай байгаа хөрөнгө оруулалт, бизнесийн орон зайд тодорхойлох, хүнсний үйлдвэрлэлийн салбарт төр, хувийн хэвшил, хөрөнгө оруулагчдын хамтын ажиллагааны чиглэлийг тодорхойлох үр дүн хүлээгдэж байна.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 6

Шинэ боломж - Аялал жуулчлал

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Аялал жуулчлалын салбарын хязгаарлаж байсан хүчин зүйлсийг арилгаж буй талаар хөрөнгө оруулагч болон төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг сайжруулах санал санаачилгын тухай хэлэлцэн, агаарын тээврийн либералчлалын явц хэрэгжилт, үр дүнг онцолно.

Тус хэлэлцүүлгээр Монгол Улс 2023-2025 оныг "Монголд зочлох жил" болгон зарласныг олон улсад сурталчлах, аялал жуулчлалын салбарт хөрөнгө оруулах боломжийг хөрөнгө оруулагч наарт таниулах ач холбогдолтой.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

"Шинэ боломж - аялал жуулчлал" сэдэвт хуралдааны үндсэн зорилго нь аялал жуулчлалын салбарыг сайжруулах шинэ боломжийг эрэлхийлэх, хөрөнгө оруулалт татах шинэ боломжуудыг судлах, тэр дундаа хил орчмын аялал жуулчлалыг нэвтрүүлэх, визний шаардлагыг сайжруулах, хууль эрх зүйн орчин, аялал жуулчлалын эдийн засаг, хөрөнгө оруулалтад гүйцэтгэх үргрийг онцолж, үндэсний брэндээр дамжуулан Монголыг татахуйц аялал жуулчлалын газар болгон сурталчлах юм.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Тус хэлэлцүүлгээс аялал жуулчлалын салбарыг зохицуулах хууль эрх зүйн орчин, үйл ажиллагааны талаар оролцогч талууд нэгдсэн ойлголтод хүрч, салбарыг хөгжүүлэх шинэ боломжийн талаар хэлэлцэн, арга хэмжээ хэрэгжүүлэх нь гол үр дүн билээ. Мөн аялал жуулчлалыг гадаад улсад сурталчлах олон улсын томоохон цахим суваг болон аялал жуулчлалын дэд бүтцийг хөгжүүлэхэд хөрөнгө оруулалт хийх гадаадын хөрөнгө оруулагчийг тодорхойлсон байна.

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН ӨДӨР 2

Шинэ Ирээдүй - Шинэ Боломж

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Дэлхий нийтээрээ даяарчлагдаж, цахим шилжилт, цахим эдийн засаг, сэргээгдэх эрчим хүч, сансырын технологийн хөгжил эрчимтэй явагдаж буй өнөө үед Монгол хүний өрсөлдөх чадварыг өсгөх, амьдрах орчныг таатай болгох, Дэлхийн Монгол болоход Олон улсын хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, хөрөнгө оруулалтын таатай орчныг бүрдүүлэх, эдийн засгаа сэргээх гарц, шийдлийг эрэлхийлэхэд үндсэн ач холбогдол оршино.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Дэлхий нийтийг хамарсан цар тахал "Ковид 19"-ын дараа Монгол Улс эдийн засгаа сэргээх, урт хугацааны хөгжлийн зорилгодоо хүрэхийн тулд харилцан ашигтай, хамтран ажиллах хөрөнгө оруулалтыг дэмжиж байна.

Энэхүү нэгдсэн хуралдаанаар Монгол Улс хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлж, газрын ховор элементүүд, зэс, ураны боловсруулалтаар бус нутагтаяа тэргүүлэх, Олон улсын банк санхүүгийн төв болох, хүнсний гол нэрийн бүтээгдэхүүнээр дотоодын хэрэгцээг 100 хувь хангаж улмаар органик хүнс экспортлох, сэргээгдэх эрчим хүч, шинэ эх үүсвэрийг ашиглах зэрэг олон зорилтуудыг хэрэгжүүлэхэд хөрөнгө оруулагч нарт Монгол Улстай харилцан ашигтай, хамтран ажиллах "Шинэ ирээдүй-Шинэ боломж"-ийн талаар танилцуулах зорилготой.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Дэлхийн Монгол хүнийг бэлтгэх, Монгол улсын эдийн засгийг солонгоруулах, өндөр технологид сууринласан ололтыг нэвтрүүлж, дижитал эдийн засгийн чиг хандлагад нийцсэн хөгжлийг түүчээлэхэд Олон улсын болон төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх боломжийг өргөжүүлнэ.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 7

Ирээдүйн хөгжил – Газрын ховор элемент, Зэс, Уран

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол оронд тогтоогдсон газрын ховор элементийн ордыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, түүхий эдийн нийлүүлэгч улс болох талаар мэдээлэл өгч, хөрөнгө оруулалт татах ач холбогдолтой.

Мөн эрдэс баялгийн салбарт хэрэгжүүлэх томоохон төсөл, хөтөлбөрүүдийн талаарх оролцогч талуудын байр суурийг тодорхой болгох, нутгийн иргэдийн ойлголт, мэдээллийн тэнцвэртэй байдлыг хангах ач холбогдолтой.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Хэлэлцүүлгээр Монгол болон Франц улсын хамтран хэрэгжүүлэх Дорноговь аймгийн Улаанбадрах сумын нутагт орших Зөөвч-Овоо, Бадрах Энержи ХХК-ийн Дулаан-Улын ордод хэрэгжүүлж буй төсөл болон "Гурван сайхан" ХХК-ийн Дундговь аймгийн нутагт орших Хайрхан, Гурван сайханы ураны ордыг ашиглах төслүүдийн үр нөлөө, нийгэм-эдийн засгийн өгөөжийн талаар мөн Оюутолгойн далд уурхай ашиглалтад орсноор Монгол Улсын эдийн засагт үзүүлэх нөлөө, Цагаансуваргын ордыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах талаар хэлэлцэнэ.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Монгол Улсын уул уурхайн салбарт хэрэгжүүлж буй томоохон төсөл, хөтөлбөрийн талаар бодлогын шийдэл гаргахад шаардагдах мэдээллийг өгөх, тулгарч болох эрсдэл, хүндрэлүүдийг үрьдчилан харах боломж бүрдэнэ.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 8

Хөрөнгө оруулалтын орчин

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улсын эдийн засгийн өсөлт гадаадын шууд хөрөнгө оруулалтын орох урсгалаас ихээхэн хамаардаг бөгөөд уул уурхайн салбарт хийгдэж буй хөрөнгө оруулалт дийлэнх хувийг эзэлж байна.

Монгол Улсын хувьд уул уурхайн салбараас гадна эрчим хүч, аялал жуулчлал, хөдөө аж ахуй зэрэг салбаруудыг хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулалт татах ихээхэн нөөц боломж бий.

Монгол Улсын Засгийн газраас хөрөнгө оруулалтын орчныг сайжруулах зорилгоор хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох, хөрөнгө оруулагчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалах, хөрөнгө оруулагчид үзүүлэх дэмжлэг, үйлчилгээг сайжруулах чиглэлээр арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байна.

Энэ хэлэлцүүлгээр Засгийн газрын зүгээс эдийн засгийг төрөлжүүлэх, хөрөнгө оруулалт, бизнесийн орчныг сайжруулах талаар авч хэрэгжүүлж буй арга хэмжээний талаар танилцуулж, хөрөнгө оруулалтын орчны өнөөгийн нөхцөл байдал, хөрөнгө оруулалт хийх боломж, тулгарч буй асуудал, шийдэл, хэрэгжүүлэх арга замуудын талаар хэлэлцэнэ.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Хэлэлцүүлгийн зорилго нь хөрөнгө оруулалтын нээлттэй, таатай орчныг бүрдүүлэх, хувийн хэвшлийг дэмжихэд чиглэсэн арга хэмжээ, Хөрөнгө оруулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд туссан голлоо өөрчлөлтүүд, үр нөлөө, хүлээгдэж буй үр дүнгийн талаар санал солилцон цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлоход оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Цаашид төр, хувийн хэвшлийн хамтран хэрэгжүүлэх Тээвэр логистикийн салбарын бодлого, хэрэгжүүлэх арга замаа тохиролцож, Төрийн зүгээс хувийн хэвшлийг дэмжсэн эрхэүйн болон хөрөнгө оруулалтын таатай орчинг бүрдүүлэхэд шаардлагатай шийдэл, арга замыг тодорхойлно гэж төсөөлж байна.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 9

Шинэ эрчим хүчний эх үүсвэр - Нар, Салхи, Устөрөгч

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улс дэлхийн улс орнуудын адил шинэ эрчим хүчний эх үүсвэрийг хөгжлийн бодлогын тэргүүлэх чиглэлдээ тусган, хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах, хүрээлэн буй орчинд ээлтэй ногоон хөгжлийн чиг хандлагыг баримталж байна.

Монгол орны.govийн бүсийн сэргээгдэх эрчим хүчний нар, салхины арвин их нөөцийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулан, цахилгаан эрчим хүч экспортлох, нар, салхины эрчим хүчээр ногоон устөрөгч үйлдвэрлэх боломж, шийдлийг эрэлхийлж, эрчим хүчний эх үүсвэрийн бүтцийг төрөлжүүлснээр хүлэмжийн хийн ялгаруулалтыг бууруулах болон бусад нийгэм, эдийн засгийн үр ашиг, ач холбогдолтын талаар онцлох ач холбогдолтой юм.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Хуралдааны зорилго нь сэргээгдэх эрчим хүчний нар, салхины арвин их нөөцдөд тутгуурлан экспортыг хөгжүүлэх болон ногоон ус төрөгч үйлдвэрлэх боломжийг судлах, шийдвэрлэх арга замыг санал болгох юм. Монгол Улсад эрчим хүчний шинэ төслүүд хэрэгжих боломжийн талаар хөрөнгө оруулагчдад мэдээлэл өгөх, тэдгээрийн нийгэм, эдийн засгийн үр өгөөжийг харуулах юм. Түүнчлэн хуралдаанаар хүлэмжийн хийн ялгарлыг бууруулах, сэргээгдэх эрчим хүчний салбарын тогтвортой туршлагыг дэмжих, нүүрстөрөгчийг бууруулах чухал үүргүүдийн талаар хэлэлцэнэ. Үнэ цэнтэй ойлголт өгч, харилцан яриа өрнүүлэх замаар Монгол Улсын сэргээгдэх эрчим хүчний хөгжилд түлхэц өгч, тогтвортой, төрөл бүрийн эрчим хүчний эх үүсвэрүүдийн ирээдүйн замыг нээх зорилготой.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Монгол Улсад шинэ эрчим хүчний эх үүсвэрийг хөгжүүлэх боломжтой талаар хөрөнгө оруулагчдад мэдээлж, нэгдсэн ойлголт өгсөн байна.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 10

Банк санхүү

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улсын санхүүгийн салбарын 90 гаруй хувийг банкны салбар давамгайлж, манай улсын эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийн суурь нөхцөлийг бүрдүүлсээр ирсэн. “Банкны салбарын дунд хугацааны шинэтгэлийн хөтөлбөр”-ийг 2020 оноос эхлэн хэрэгжүүлж байгаа бөгөөд банкны системийн эрсдэл даах чадварыг сайжруулах, олон улсын стандарт, сайн туршлагад нийцсэн зохицуулалтын эрх зүйн орчныг бий болгох, банкны хувь эзэмшийн төвлөрлийг бууруулж, ил тод, нээлттэй, олон нийтийн оролцоотой банкны тогтолцоог бэхжүүлэх, төлбөрийн системийн дэд бүтцийг сайжруулах арга хэмжээнүүдийг үе шаттайгаар хэрэгжүүлж байна.

Цаашид банкны салбарын урт хугацааны өсөлтийг хангах, инновац, өндөр технологид суурилсан өрсөлдөх чадвартай бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нэвтрүүлэн эдийн засгийн өсөлтийг эрчимжүүлэхэд тус салбар дахь гадаадын хөрөнгө оруулалт болон үндэстэн дамнасан банк, санхүүгийн байгууллагуудтай хийх хамтын ажиллагаа чухал ач холбогдолтой.

Хөрөнгө оруулагчдыг Монгол Улсын банк, санхүүгийн салбарын нөхцөл байдлын талаар мэдээллээр хангах, дотоодын банкуудтай тогтвортой хөрөнгө оруулалт, урт хугацааны эх үүсвэр байршуулах талаар хамтын ажиллагаа өрнүүлэх нөхцөл боломжийг бүрдүүлэхэд ач холбогдолтой. Түүнчлэн гадаадын хөрөнгө оруулалт татахтай холбоотой тулгамдсан асуудлуудыг тодорхойлж, гадаадын хөрөнгө оруулалтын талаар баримтлах бодлогыг оновчтой болгох нөхцөл бүрдэнэ.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Монгол Улсын банк, санхүүгийн салбарт хийгдэж буй эрх зүй, зохицуулалтын болон технологийн шинэчлэл, түүний ач холбогдол, эдийн засгийн өсөлтийг дэмжих боломж, цар хүрээ, цаашидын хэтийн төлөвийн талаарх мэдээллийг чуулганд оролцогчдод хүргэх, тус салбарт гадаадын хөрөнгө оруулалт татахад тулгамдаж буй асуудлуудыг тодорхойлж, хөрөнгө оруулалтын таатай орчин, нөхцөлийг бүрдүүлэх боломжит шийдлийг тодорхойлж, банкны салбарт хийгдэх гадаадын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхэд хэлэлцүүлгийн зорилго оршино.

Тодруулбал, банкны салбарын шинэтгэлийн үр дүнд бий болж буй ил тод, нээлттэй, олон нийтийн хяналттай банкны тогтолцооны талаарх мэдээллийг оролцогчдод хүргэнснээр боломжит хөрөнгө оруулагчдын тус салбарт хөрөнгө оруулах сонирхлыг нэмэгдүүлэх зорилготой. Зохицуулагч байгууллагууд олон улсын жишигт нийцсэн банкны хяналт шалгалт, зохицуулалтын арга хэрэгслийг үйл ажиллагаандaa үе шаттайгаар нэвтрүүлж буйг танилцуулж, хөрөнгө оруулагчдын банк, санхүүгийн салбарт итгэх итгэлийг нэмэгдүүлнэ. Мөн банкны салбарт урт хугацааны, тогтвортой гадаадын хөрөнгө оруулалт татахад тулгамдаж буй асуудлуудыг тодорхойлсноор хөрөнгө оруулагчдад илүү таатай эрхэүйн болон зохицуулалтын орчныг бүрдүүлэх боломж бий болно.

Гадаадын томоохон банк, санхүүгийн байгууллагуудтай хийх хамтын ажиллагааг өргөжүүлж, шинжлэх ухаан, технологийн ололтыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах, тэр дундаа санхүүгийн технологи /финтек/-д сууринсан өрсөлдөх чадвартай бүтээгдэхүүн үйлчилгээг хөгжүүлж, хангах, улмаар олон улсын зах зээлд экспортлоход чиглүүлнэ. Мөн агаарын тээврийн салбарын либералчалыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх замаар гадаад, дотоодын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх, салбар дундын хамтын ажиллагаанд үялдуулан улс орны эдийн засгийг сэргээхэд дэмжлэг үзүүлэх;

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Хэлэлцүүлгийн үр дүнд банкны салбар дахь тогтвортой, гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалттай холбогдох өнөөгийн нөхцөл байдал, тулгамдаж буй асуудал, технологийн дэвшил, гарц шийдлийг тодорхойлж цаашид авч хэрэгжүүлэх бодлого, стратегийг тодорхойлооор төлөвлөж байна.

САЛБАР ХУРАЛДААН 11

Ашигт малтмалын салбар, сайжруулах орон зайд

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн үзэл баримтлал, хуулийн төсөлд тусгагдсан томоохон өөрчлөлтүүдийн талаар нэгдсэн мэдээлэл өгч, зарчмын өөрчлөлтүүдийн үр нөлөөг хэлэлцэнэ.

Геологи, уул уурхайн салбар дахь хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэхийн тулд хөрөнгө оруулалтын эрх зүйн орчныг сайжруулах арга зам, хуулийн төслийг нээлттэй хэлэлцэх ач холбогдолтой.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Хууль тогтоомжийн тухай хууль /30 дугаар зүйл/-ийн дагуу Ашигт малтмалын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг олон нийтэд танилцуулах, нэгдсэн нэг ойлголтод хүрэх зорилготой.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Чуулганд оролцогчид Ашигт малтмалын тухай болон холбогдох хуулийн шинэчлэлийн талаар нэгдсэн нэг мэдээлтэй болсон байна. Хуулийн төсөл боловсруулагчид тус хуулийн харилцаанд оролцогч талуудын байр суурийг сонсож, тодорхой саналыг тусган, хуулийн төслийг улам боловсронгуй болгоно.

Монгол Улсад хариуцлагатай уул уурхайг хөгжүүлэхэд төрөөс баримталж буй бодлого, дэд бүтэц, байгаль орчин, хөрөнгө оруулалтын орчин, салбар хоорондын уялдаа, төр - хувийн хэвшил, орон нутгийн хамтын ажиллагааны талаарх ойлголтоо нэгтгэж, нэгдмэл байр суурьтай болно.

САЛБАР ХУРАЛДААН 12

Бүс нутгийн хамтын ажиллагааны боломж - Далайд гарцгүй орон

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Дэлхийн нийт цар тахал, бараа үйлчилгээний үнийн өсөлт, хүнсний хомсдол, эрчим хүчиний хямрал, геополитикийн ээдрээтэй нөхцөл байдал зэрэг олон сорилт, бэрхшээлтэй нүүр тулж байна. Нэн ялангуяа далайд гарцгүй, хөгжиж буй орнуудын хувьд уламжлалт худалдааны арга замыг өөрчлөх, хүртээмжтэй байдлыг нэмэгдүүлэх зорилготойгоор дижитал буюу цахим, мөн “ногоон” худалдаанд шилжих нөхцөл байдал үүсэж байна.

Хэлэлцүүлгийн хүрээнд далайд гарцгүй, хөгжиж буй орнуудад тулгарч буй сорилт бэрхшээл, боломж нөхцөлийн талаар хэлэлцэж, бүс нутгийн худалдааг идэвхжүүлэх, нийлүүлэлт, өртгийн сүлжээг дэмжих, үүнд жижиг, дунд үйлдвэрлэгчдийг татан оролцуулах, зээл, санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх, худалдааг хялбарчлах хэлэлцээрийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх зэрэг асуудлуудаар санал солилцно.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Уг хэлэлцүүлэг нь улс орнуудын бодлого тодорхойлогчид болон олон улсын шинжээчид, судлаачдыг оролцуулан, туршилага солилцох, тэдний байр суурь, үзэл бодлыг нээлттэй хэлэлцэх, дун шинжилгээ хийх, тулгарч буй сорилтуудыг амжилттайгаар даван туулах арга зам, шийдэлд хүрэх талбар болох бөгөөд дараах зорилготой болно. Үүнд:

Цар тахал, олон улсын геополитикийн сөрөг нөлөөллийг бууруулахын тулд улс орнуудын хүчин чармайлтыг нэгтгэн, бүс нутгийн эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг хангах; Далайд гарцгүй улс орнуудад экспортыг төрөлжүүлэх (тухайлбал, ногоон, цахим, хүртээмжтэй худалдаа), эдийн засгийн харилцааны уялдааг бий болгох.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Хэлэлцүүлгийн хүрээнд бүс нутгийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, цаашдын чиг хандлагыг тодорхойлон, харилцан ашигтай худалдаа, бизнесийн харилцааг нэмэгдүүлэх, худалдаанд тулгарч буй саад бэрхшээлүүдийг арилгах, төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг дэмжихэд чиглэсэн шийдлүүдийг тодорхойлно.

НЭГДСЭН ХУРАЛДААН - 4

Хотын хөгжил

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хот нь улс төр, эдийн засаг, соёл, технологийн төв ба улсын нийт хүн амын 50 орчим хувь оршин сууж, дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 63 орчим хувийг дангаар үйлдвэрлэж байна. Дэлхий нийтийн чиг хандлагатай адил Улаанбаатар хотод хотжилт, хүн амын хэт төвлөрлөөс үүдэлтэй агаар, орчны бохирдол, орон сууц, дэд бүтэц, нийтийн тээврийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх зэрэг шийдвэрлэх шаардлагатай олон асуудал байгаа хэдий ч нэгөө талаас тэдгээрийг шийдвэрлэх хөрөнгө оруулалт, хамтын ажиллагааны боломжууд их байна.

Монгол Улсын Их Хурлаас 2021 онд баталсан "Нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль"-ийн шинэ зохицуулалтаар нийслэл Улаанбаатар хот санхүү, төсвийн хувьд бие даах, шинэ хөрөнгө оруулалт татах, эдийн засгийн өрсөлдөх чадвараа нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай суурь эрх зүйн боломж, чадамжийг нээж өгсөн.

Иймд тус хэлэлцүүлгээр нийслэл Улаанбаатар хотод хөрөнгө оруулалт татах, гадаад дотоодын төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх боломжийн талаар нээлттэй хэлэлцэх юм.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Хэлэлцүүлгийн гол зорилго нь "Нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай хууль"-иар бий болсон боломжийг ашиглаж Улаанбаатар хотод тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх, шинээр хөрөнгө оруулалт татах, гадаад дотоодын төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг өргөжүүлэх, талаар нээлттэй хэлэлцэж, хувийн хэвшил, олон улсын хөрөнгө оруулагчдын байр суурийг сонсож, тэдэнтэй хамтран ажиллах боломжийг нээхэд оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Хотын хөгжлийн асуудалд төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаа, хөрөнгө оруулалт татах хүрээнд цаашид баримтлах бодлого, төлөвлөлтөд хувийн хэвшил, олон улсын хөрөнгө оруулагчдын хэрэгцээ, шаардлагыг зөв тодорхойлж, тусгах, холбогдох хууль, эрх зүйн орчинд оруулах шаардлагатай өөрчлөлтийг тодорхойлох, улмаар хамтын ажиллагаа өргөжих, харилцан таатай түншлэлийг бэхжүүлнэ.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 13

Уул уурхайн дэд бүтэц, логистик

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Монгол Улсын Тээвэр логистикийн салбарт гарч буй өөрчлөлт, шинэчлэлийн тухай, уул уурхайн салбар, түүний экспортыг хязгаарлаж байсан боомтын нэвтрүүлэх хүчин чадал болон дэд бүтцийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх талаар хэлэлцэж, одоогийн хэрэгжүүлж буй шийдэл, түүний үр дүн, тулгарч буй асуудлыг хэлэлцэж, цаашид сайжруулах арга зам, гарц гаргалгааг тодорхойлох ач холбогдолтой.

Уул уурхайн экспортыг дэмжих, боомтын сэргэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх тээврийн дэд бүтцийн бодлого, төлөвлөлт, төсөл хөтөлбөрийг нээлттэй хэлэлцэж, шийдвэрлэх нь эдийн засгийн өсөлтөд чухал ач холбогдолтой.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Уул уурхайн экспортыг дэмжихэд чиглэсэн тээврийн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх, хөрөнгө оруулалтыг шийдвэрлэх, гадаад дотоодын хөрөнгө оруулагч нарт зам, тээврийн төсөл хөтөлбөрийн талаар мэдээлэл өгөх, хөрөнгө оруулагчдыг татахад хэлэлцүүлгийн зорилго оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Чуулганд оролцогчдод уул уурхайн бүтээгдэхүүний экспортыг нэмэгдүүлэх, орон нутгийн хөгжил, аялал жуулчлалыг дэмжих чиглэлээр зам, тээврийн салбарт хэрэгжүүлсэн төсөл, хөтөлбөрийн талаар мэдээлэл өгсөн байна.

Хөрөнгө оруулагчдад Шинэ сэргэлтийн бодлогын Боомтын сэргэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлэх тээврийн дэд бүтцийн бүтээн байгуулалтын төсөл, хөтөлбөрийн талаар мэдээлж, зам, тээврийн салбарт хөрөнгө оруулах боломжийн талаар хэлэлцэж, хөрөнгө оруулалт татах арга зам, гарц гаргалгааг гаргасан байна.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 14

Хөрөнгийн зах зээл

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Сүүлийн жилүүдэд Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлийн цар хүрээ өргөжин тэлэхэд Санхүүгийн зохицуулагч байгууллага, хөрөнгийн зах зээлийн дэд бүтцийн болон үнэт цаасны зах зээлд оролцож мэргэжлийн байгууллагуудын нягт хамтын ажиллагааны хүрээнд хийж хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ чухал нөлөөтэй байгаа бөгөөд цаашид хөрөнгийн зах зээлийн хөгжлийг хурдасгахад гадаад, дотоодын мэргэжлийн буюу институциональ хөрөнгө оруулагчдын оролцоо чухал байна. Гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татаж, мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдын суурь тогтолцоог бүрдүүлснээр хөрөнгийн зах зээлийн эрэлт нэмэгдэх, дотоодын аж ахуйн нэгжүүд шаардлагатай урт хугацааны санхүүжилтээ хөрөнгийн зах зээлээс татан төвлөрүүлэх, жижиг хөрөнгө оруулагчид хөрөнгө оруулалтын сангугуудаар дамжуулан урт хугацааны тогтвортой өгөөж хүртэх, хөрөнгийн дахин хуваарилалт хийгдэх, эдийн засгийн урт хугацааны өсөлтийг дэмжих, компаниуд цар хүрээгээ тэлэн олон улсын зах зээл дээр гарах давуу тал харагдаж байна. Иймд тус хэлэлцүүлгээр Монголын хөрөнгийн зах зээлийн өнөөгийн нөхцөл байдал, тулгарч буй асуудал, гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг нэмэгдүүлэх боломж, гарц гаргалгааны талаар хэлэлцэх юм.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Тус хэлэлцүүлгийн зорилго нь Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлд гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татах боломж болон тулгамдаж буй асуудал, хөрөнгө оруулагчдад хөрөнгө оруулалтын таатай орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх, мэргэжлийн хөрөнгө оруулагчдын идэвх оролцоог дэмжих, зохицуулалтын орчныг сайжруулах болон хүрэх үр дүнгийн талаар санал солилцож, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тодорхойлоход оршино.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Чуулганд оролцогчид Монгол Улсын хөрөнгийн зах зээлийн өнөөгийн нөхцөл байдал, цаашидын төлөвийн талаар нэгдсэн нэг мэдээлэл болж, гадаадын хөрөнгө оруулагчид мэргэжлийн хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаа явуулах, шууд хөрөнгө оруулах таатай орчин бүрдэж буй талаар мэдээлэлтэй болно.

Мөн Монголын хөрөнгийн зах зээлд гадаадын хөрөнгө оруулагчдыг татахад үүсэж буй асуудал, саад бэрхшээлийг илрүүлж, шийдвэрлэх арга зам, гарц, гаргалгааг тодорхойлоно.

САЛБАР ХУРАЛДААН - 15

Ногоон хөгжил – Ногоон санхүүжилт

Сэдвийг онцлохын ач холбогдол:

Уур амьсгалын өөрчлөлтийг сааруулах, байгальд ээлтэй, хаягдал багатай, эрчим хүчиний хэмнэлттэй, үр ашигтай, ногоон үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, бүтээмжийг дээшлүүлж, нийгмийн оролцоог хангасан, хүртээмжтэй эдийн засгийн өсөлтийг бий болгож, хүн амын амьдралын чанарыг сайжруулах, байгалийн нөөц баялгийг зөв зохистой ашиглаж хамгаалах бодлогыг хэрэгжүүлэх нь Монгол улсын төдийгүй Дэлхийний нийтийн хэмжээнд анхаарал хандуулах тогтвортой хөгжлийн суурь асуудлуудын нэг юм.

Хэлэлцүүлгийн зорилго:

Уур амьсгалын өөрчлөлтийн эсрэг санхүүжилтийг нэмэгдүүлэх, тогтвортой хөгжлийн зорилтуудтай нийцсэн олон улсад шинэ тутам хэрэгжиж байгаа санхүүжилтийн хэрэгслүүдийг Монгол Улсад хэрэгжүүлэх боломж, ногоон эдийн засаг, тогтвортой хэрэглээ, үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх гарц, шийдлийг хэлэлцэх зорилготой.

Чуулганаар ногоон хөгжил, ногоон эдийн засгийг дэмжих санхүүжилт, төсөл, хөтөлбөр, тэдгээрт хөрөнгө оруулахад чиглэсэн мэдээ мэдээлэл, тулгарч буй асуудлын талаар хэлэлцэнэ.

Хэлэлцүүлгээс хүлээгдэж буй үр дүн:

Хөрөнгө оруулагчдад ногоон эдийн засаг, тогтвортой үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх боломжийн талаар тодорхой мэдээлэл өгч, хөрөнгө оруулалт хийх ээрэг хүчин зүйлийн талаар хэлэлцсэн байна.

Ногоон хөгжлийн сэргэлтэд тусгагдсан хөгжлийн төслүүд болох "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөн, "Хөх морь" төслийн хэрэгжилтийг эрчимжүүлэх, төр - хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаа, санхүүжилтийн асуудлыг тодорхой болгоход бодитой гарц, шийдэл гаргах хүлээлт өндөр байна.